

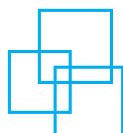
Міжнародна
організація
праці

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗБОРУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ПРО БЕЗПЕКУ ТА ПІГІЄНУ ПРАЦІ

ВНЕСОК У ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 8

ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ
28 КВІТНЯ 2017

www.ilo.org/safeday

Набір інструментів щодо збору й використання даних про безпеку та гігієну праці

Зміст

Методичні матеріали.....	3
Міжнародні трудові норми	7
Успішні практики на рівні країн	12
Стратегічні документи і звіти	13
Бази даних.....	15

Методичні матеріали

Документи, про які йдеться в цій публікації, становлять методологічну основу для ряду сфер, пов'язаних із удосконаленням національних систем реєстрації та повідомлення, а також описують додаткові методи збору даних з безпеки та гігієни праці з метою профілактики.

Збірки практичних правил і резолюції МОП містять практичні рекомендації для органів влади, роботодавців, працівників, підприємств і спеціалізованих органів з безпеки та гігієни праці. У них також наведено докладні технічні характеристики та практичні рекомендації, викладені в юридичній термінології. Ці керівництва містять основні вимоги до розроблення й удосконалення політики і законодавства з питань, пов'язаних зі збором та використанням даних.

Крім того, МОП розробляє практичні та прості у використанні навчальні посібники, які допомагають користувачам (урядовцям, роботодавцям, менеджерам, керівникам, працівникам та їхнім представникам, а також усім, хто працює над вирішенням питань безпеки та гігієни праці) визначити ключові пріоритети, розробити відповідну послідовну політику та програми, створити ефективні й дієві системи управління безпекою та гігієною праці на робочих місцях і вжити відповідних заходів.

[Збірка практичних правил про повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання і їх реєстрацію \(1996 р.\)](#)

Ця збірка містить практичні рекомендації щодо поліпшення реєстрації й повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання для розроблення профілактичних заходів. Охоплені теми передбачають розгляд правових і адміністративних механізмів, реєстрацію на рівні підприємств, розширення дії положень на самостійно зайнятих осіб, збору статистичних даних і розслідування нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Надаються також відповідні рекомендації щодо нещасних випадків, що сталися не на виробництві, а коли працівник ішов на роботу чи з роботи, небезпечних ситуацій та інцидентів.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/normativeinstrument/wcms_107800.pdf

[Збірка практичних правил МОП щодо захисту персональних даних працівників \(1997 р.\)](#)

Ця збірка містить рекомендації щодо захисту персональних даних працівників, зокрема про стан здоров'я, для захисту гідності, приватного життя та гарантії їхнього фундаментального права визначати, хто та які дані може використовувати, з якою метою і за яких умов. У ній викладено спеціальні рекомендації щодо збору, захисту, зберігання, використання та передачі таких даних. Також надається керівництво з індивідуальних і колективних прав працівників та ролі агенцій з працевлаштування.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/normativeinstrument/wcms_107797.pdf

[Резолюція Міжнародної конференції статистиків праці щодо статистики професійного травматизму внаслідок нещасних випадків на виробництві, ухвалена на 16-й сесії \(1998 р.\)](#)

Ця резолюція містить стандарти належної практики для збору й подання статистики виробничого травматизму та є керівництвом для країн, що бажають переглянути нинішні або створити нові статистичні системи в цій галузі. Положення резолюції не повинні підривати наявні національні системи або призводити до дублювання зусиль. Однак вони є міжнародним орієнтиром для приведення у відповідність статистичних даних і показників на національному, регіональному та міжнародному рівнях з метою підвищення сумісності даних між країнами.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_087528.pdf

---

[Технічні та етичні принципи спостереження за станом здоров'я працівників \(із серії «Безпека та гігієна праці», № 72\) \(1998 р.\)](#)

Ці рекомендації стосуються розроблення, встановлення, реалізації та управління схемами спостереження за станом здоров'я працівників, які забезпечують безпечні та здорові умови праці. Вони охоплюють практичні аспекти організації спостереження за здоров'ям працівників і збору, оброблення та передачі даних, пов'язаних зі здоров'ям, використання таких даних, а також права, відповідальність та обов'язки різних сторін.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/normativeinstrument/wcms_177384.pdf

---

[Керівництво щодо систем управління безпекою та гігієною праці, МОП-БГП 2001](#)

Ці рекомендації передбачають реалізацію послідовної політики для захисту працівників від професійних ризиків і ризиків, пов'язаних із підвищенням продуктивності. Вони містять практичні підходи та інструменти для надання допомоги національним компетентним установам, роботодавцям, працівникам та їхнім організаціям, а також іншим партнерам у розробленні, впровадженні й удосконаленні системи управління безпекою та гігієною праці на робочому місці, для зменшення виробничих травм, захворювань, нещасних випадків і загибелі людей. Ці принципи можна застосовувати як на національному, так і на організаційному рівнях.

http://www.ilo.org/safework/info/standards-and-instruments/WCMS_125017/lang--en/index.htm

---

[Статистика виробничих травм, за результатами досліджень домогосподарств і підприємств, Керівництво МОП з методики \(2008 р.\)](#)

Мета цього керівництва полягає в наданні підтримки особам, відповідальним за збір даних про виробничі травми, для використання досліджень домогосподарств і досліджень підприємств, щоб доповнити традиційні засоби збору цих даних. У документі викладено поглиблене пояснення поняття, що є основою статистики, види даних, класифікаційні схеми, розрахунок показників та інші відповідні аспекти. Також містяться типові запитальники й навчальні матеріали.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_173153.pdf

---

[Список професійних захворювань \(переглянутий у 2010 р.\). Виявлення та визнання професійних захворювань: Критерії включення хвороб до списку МОП професійних захворювань. Женева, МОП \(із серії «Безпека та гігієна праці», № 74\) \(2010 р.\)](#)

У цьому документі міститься доданий до рекомендації № 194 та оновлений у 2010 році перелік МОП професійних захворювань, що відображає останні напрацювання у сфері виявлення та визнання професійних захворювань. Його мета полягає в наданні допомоги країнам під час розроблення національних списків. У публікації також містяться попередні критерії для включення професійних захворювань до національних списків і доповіді експертів з двох останніх нарад експертів, за підсумками яких перелік було оновлено.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/%40ed_protect/%40protrav/%40safework/documents/publication/wcms_150323.pdf

---

[Удосконалення національної звітності, збору даних та аналізу нещасних випадків і професійних захворювань \(2012 р.\)](#)

У цій публікації розповідається про важливість і корисність національної звітності про нещасні випадки та захворювання, шляхи її поліпшення, а також про оцінку та аналіз цих даних. У ній розглянуто економічні аспекти цільових стратегій профілактики, а також потреба в надійних даних. На основі досвіду німецької системи обов'язкового страхування від нещасних випадків наводяться практичні рекомендації про те, як створити або поліпшити систему реєстрації.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_207414.pdf

---

[Навчальний посібник з розроблення національної програми з безпеки та гігієни праці \(2012 р.\)](#)

Це керівництво призначене для підтримки навчальних заходів, спрямованих на просування стратегічного підходу МОП до розроблення національної політики і програм з безпеки та гігієни праці. Зокрема, модуль 3 містить рекомендації щодо основного змісту національного профілю з безпеки та гігієни праці, потенційних джерел і процесу збору інформації. У ньому також наведено рекомендації щодо аналізу зібраної інформації та встановлення національних пріоритетів з безпеки та гігієни праці.

http://www.ilo.org/safework/info/instr/WCMS_233860/lang--en/index.htm

---

[Національна система реєстрації та повідомлення про професійні захворювання: Практичний посібник \(2013 р.\)](#)

У посібнику наведено основні складові національних систем реєстрації та повідомлень про професійні захворювання. У ньому містяться пропозиції для ефективного функціонування систем збору даних про професійні захворювання, а також практичні рекомендації щодо створення й поліпшення системи нагляду за виробничими травмами та професійними захворюваннями. У додатках до цієї публікації викладено стислий опис національних систем звітності про професійні захворювання декількох країн.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_210950.pdf

---

[Посилення ролі програм запобігання виробничому травматизму для профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань \(2013 р.\)](#)

Керівництво містить огляд принципів, на яких ґрунтується програма запобігання виробничому травматизму, різні види програми та сфери їх застосування (наприклад, сфера охоплення, допомога, внески, управління та нагляд), а також профілактичні програми і заходи, спрямовані на забезпечення рекомендаціями з питань політики щодо майбутніх дій у цій сфері. Завдяки орієнтуванню на змішану аудиторію національних органів, які працюють над вирішенням питань безпеки та гігієни праці, заохочується активна співпраця між усіма зацікавленими сторонами, які на різних етапах беруть участь у реалізації програм безпеки та гігієни праці й запобігання виробничому травматизму.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_214022.pdf

---

[Розслідування нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань \(2015 р.\)](#)

Мета цього керівництва – допомогти інспекторам праці набути необхідних навичок для проведення ефективного розслідування нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також інших небажаних явищ (зокрема, небезпечних випадків та потенційно небезпечних випадків/інцидентів), які могли вплинути на працівників або громадян і призвести до їх травмування. Ця методологія допоможе інспекторам у визначенні всіх безпосередніх і глибоких причин випадків, щодо яких проводиться розслідування. Це, своєю чергою, дає змогу інспекторам допомогти роботодавцям, підприємствам і представникам працівників визначити належні заходи профілактики та контролю для запобігання повторенню дій, що призвели до випадку, щодо якого проводиться розслідування, і тим самим поліпшити управління безпекою та гігієною праці.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/%40ed_dialogue/%40lab_admin/documents/publication/wcms_346714.pdf

---

[Навчальний посібник з основ безпеки та гігієни праці \(EOSH\) \(2016 р.\)](#)

Цей посібник, що охоплює основні аспекти безпеки та гігієни праці, можна використовувати для навчання інспекторів, працівників і лінійних менеджерів. Він складається з 25 навчальних модулів, які розглядають основні поняття безпеки та гігієни праці, зокрема, профілактику нещасних випадків і звітність. Пакет документації було розроблено в рамках Програми діяльності роботодавців у Міжнародному навчальному центрі МОП для забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації представників роботодавців із питань, які мають стратегічне значення для економічного зростання, управління, розвитку та боротьби з бідністю.

<http://www.itcilo.org/en/the-centre/programmes/employers-activities/essentials-of-occupational-safety-and-health>

[Керівництво з гармонізації статистики інспекції праці \(2016 р.\)](#)

У цій публікації викладено методологію гармонізації використання термінів, визначень і процедур збору даних інспекції праці, а також кілька додаткових рекомендацій для поліпшення гармонізації статистики інспекції праці.

http://www.ilo.org/budapest/what-we-do/publications/ukrainian/WCMS_551192/lang--en/index.htm

---

[Збір і використання статистики інспекції праці. Короткий посібник \(2017 р.\)](#)

Цей посібник призначений для ознайомлення уряду, зокрема, міністерства праці та інспекції праці, з важливістю розроблення статистики інспекції праці та переваг, які можуть бути отримані в результаті. У посібнику в зручній формі викладено практичні поради щодо інформації та статистики інспекції праці. У ньому докладно описано, як саме статистика інспекції праці допомагає підвищувати ефективність інспекції праці, які сфери вона повинна охоплювати, а також шляхи отримання статистичних даних, їх інтерпретації та надання зацікавленим сторонам.

http://www.ilo.org/moscow/information-resources/publications/WCMS_549048/lang--ru/index.htm

---

[Енциклопедія безпеки та гігієни праці \(Глава 32. Системи реєстрації та нагляд\)](#)

В енциклопедії представлений загальний огляд основної наявної інформації в галузі безпеки та гігієни праці. Її було створено для надання користувачам зрозумілої довідкової інформації про дисципліну профілактики професійних ризиків, якої спеціалісти в цій галузі повинні неухильно дотримуватися. Глава 32 містить відповідну інформацію про системи реєстрації та нагляд, зокрема практичні приклади у сфері статистики й досліджень нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

<http://www.iloencyclopaedia.org/part-iv-66769/record-systems-and-surveillance-2359>

Міжнародні трудові норми

Міжнародні трудові норми – це юридичні документи, розроблені в рамках Міжнародної конференції праці МОП за участю трьох сторін (урядів, роботодавців і працівників та їхніх представників), які встановлюють основні принципи і права у сфері праці. Їх сформульовано у вигляді конвенцій – юридично обов’язкових міжнародних угод, які можуть бути ратифіковані державами-членами, – що встановлюють основні принципи, яких країни повинні дотримуватися; або рекомендацій, в яких описано необов’язкові керівні принципи. У багатьох випадках рекомендації супроводжують і доповнюють конвенції, надаючи докладніші вказівки із застосування положень конвенції. Рекомендації також можуть бути незалежними, тобто не пов’язаними з будь-якими конвенціями.

Загальні питання безпеки та гігієни праці

[Рекомендація щодо охорони здоров’я працівників на місцях роботи, 1953 р. \(№ 97\)](#)

У цій Рекомендації містяться вказівки щодо методів запобігання, зменшення або усунення ризиків для здоров’я на робочих місцях. У ній також викладено вимоги до медичного обстеження та повідомлення про професійні захворювання, зокрема до інформації, яку потрібно вказувати в повідомленні.

[Конвенція 1981 року про безпеку та гігієну праці й виробниче середовище \(№ 155\)](#)

Ця Конвенція передбачає прийняття послідовної національної політики в галузі безпеки та гігієни праці, а також заходи, які вживають як уряди, так і на рівні підприємств, для сприяння безпеці та гігієні праці й поліпшенню умов праці. Стаття 11(с) Конвенції вимагає створення й застосування процедур для повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання й підготовку щорічних статистичних даних про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання.

Ратифікована Україною 04.01.2012 р.

[Рекомендація щодо безпеки та гігієни праці й виробничого середовища, 1981 р. \(№ 164\)](#)

Ця Рекомендація передбачає спеціальні заходи, яких потрібно вживати як на державному рівні, так і на рівні підприємств, для реалізації положень Конвенції № 155. У статті 15(2) Рекомендації роботодавцям надається керівництво з ведення обліку щодо безпеки та гігієни праці й виробничого середовища на вимогу компетентного органу, зокрема, щодо нещасних випадків і захворювань, про які необхідно повідомляти, та щодо даних, які стосуються впливу зазначених речовин і агентів.

[Протокол 2002 року до Конвенції про безпеку та гігієну праці й виробниче середовище, 1981 р. \(№ 155\)](#)

Цей Протокол доповнює Конвенцію № 155, не змінюючи її, і містить додаткові положення, що стосуються створення та періодичного перегляду вимог і процедур реєстрації й повідомлень про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання, а також публікації відповідних щорічних статистичних даних.

[Конвенція 1985 року про служби гігієни праці \(№ 161\)](#)

Ця Конвенція передбачає створення на рівні підприємств служб гігієни праці, які відповідають за профілактичні заходи й консультування роботодавців, працівників та їхніх представників на підприємстві щодо підтримання безпечного і здорового виробничого середовища.

Ратифікована Україною 17.06.2010 р.

[Рекомендація щодо служб гігієни праці, 1985 р. \(№ 171\)](#)

У цій Рекомендації містяться докладні положення про функції, які будуть виконувати служби гігієни праці, зокрема нагляд за станом здоров'я працівників на роботі, а також збір і використання даних з безпеки та гігієни праці для профілактичних цілей.

[Конвенція 1993 року про запобігання великим промисловим аваріям \(№ 174\)](#)

У цій Конвенції представлено систематичну й комплексну модель схеми захисту працівників, громадськості та навколишнього середовища від великих промислових аварій. Стандарт передбачає систематичне виявлення та контроль небезпек і ризиків на об'єктах підвищеної небезпеки, визначає обов'язки компетентних органів і роботодавців, а також права та обов'язки працівників у разі великої аварії.

Ратифікована Україною 15.06.2011 р.

[Конвенція 2006 року про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці \(№ 187\)](#)

Ця Конвенція покликана забезпечити послідовний і системний підхід до безпеки та гігієни праці на національному рівні через створення й реалізацію узгодженої національної політики за допомогою діалогу між урядом, працівниками та роботодавцями, а також сприяння національній превентивній культурі безпеки та гігієни праці. Це стосується структури, системи й ролі та обов'язків різних зацікавлених сторін у цій галузі. Конвенція доповнює дві інші основні конвенції (№ 155 і № 161) і вперше сприяє застосуванню відповідних конвенцій з безпеки та гігієни праці. Згідно зі статтю 4(3) Конвенції, національна система повинна містити, у разі потреби, механізм збору й аналізу даних про випадки виробничого травматизму та професійних захворювань, з урахуванням відповідних документів МОП.

[Рекомендація щодо основ, що сприяють безпеці та гігієні праці, 2006 р. \(№ 197\)](#)

Ця Рекомендація містить додаткові вказівки щодо розроблення і впровадження національної системи безпеки та гігієни праці, національної політики й національної програми. У ній також подається інформація, яку має бути враховано під час складання національних профілів у галузі безпеки та гігієни праці. Ці профілі мають стати основою для оцінювання ефективності поліпшення національної системи.

[Рекомендація щодо переліку професійних захворювань, повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання і їх реєстрації, 2002 р. \(№ 194\)](#)

Перелік, що додається до цієї Рекомендації, країни можуть використовувати як модель для розроблення, поліпшення або узгодження національного переліку професійних захворювань. Рекомендація забезпечує інноваційну та спрощену процедуру регулярного оновлення переліку відповідно до науково-технічних розробок. Як зазначено в статті 6 Рекомендації, кожна держава-член має щорічно подавати до МОП комплексні статистичні дані про нещасні випадки і захворювання та, у разі потреби, небезпечні ситуації й нещасні випадки, що стаються, коли працівник іде на роботу або з роботи.

Безпека та гігієна праці за галузями діяльності або в особливо небезпечних умовах

[Конвенція 1979 року про техніку безпеки та гігієну праці на портових роботах \(№ 152\)](#)

Згідно з цією Конвенцією, держава-член, що її ратифікує, повинна вжити заходів для забезпечення і підтримання робочих місць, обладнання та методів роботи, які є безпечними і не несуть ризику заподіяння шкоди здоров'ю. Зокрема, в статті 36 Конвенції наведено вимоги, що стосуються медичних оглядів та обстежень, а також їх реєстрації.

[Конвенція 1986 року про охорону праці у разі використання азбесту \(№ 162\)](#)

Ця Конвенція містить докладний перелік заходів, що ґрунтуються переважно на запобіганні та контролі ризиків для здоров'я у зв'язку із впливом азбесту в процесі професійного використання, а також визначено шляхи захисту працівників від цих ризиків. Статті 20 і 21 Конвенції стосуються нагляду за робочим середовищем і здоров'ям працівників і, зокрема, містять вимоги до компетентного органу щодо розроблення системи повідомлення про професійні захворювання, викликані впливом азбесту.

[Конвенція 1988 року про безпеку та гігієну праці у будівництві \(№ 167\)](#)

У цій Конвенції докладно розглянуто технічні профілактичні та захисні заходи відповідно до конкретних вимог будівельного сектору. Ці заходи передбачають гарантування безпеки робочих місць, машин і устаткування, робіт на висоті, зокрема робіт, які виконуються у стиснутому повітрі. Стаття 34 Конвенції стосується звітності про нещасні випадки та професійні захворювання.

[Конвенція 1995 року про безпеку та гігієну праці в шахтах \(№ 176\)](#)

Ця Конвенція регулює різні аспекти безпеки та гігієни праці в шахтах, серед них інспектування, спеціальні робочі пристрої і спеціальний захист працівників. У ній також визначено вимоги, що стосуються гірничорятувальних робіт. Відповідно до статті 5(2) Конвенції, національні закони і правила повинні забезпечувати процедури звітності та розслідування нещасних випадків з тяжкими і смертельними наслідками, небезпечних подій та аварій на шахтах. Крім того, статтею 13 передбачене право працівників повідомляти роботодавців і компетентні органи про нещасні випадки, небезпечні ситуації та ризики.

Ратифікована Україною 15.06.2011 р.

[Конвенція 2001 року про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві \(№ 184\)](#)

Мета цієї Конвенції полягає в запобіганні нещасним випадкам і шкоді здоров'ю, яка може бути заподіяна в результаті виконання сільськогосподарських робіт, може бути пов'язаною з ними або виникати під час їх виконання. У зв'язку з цим Конвенція передбачає заходи, що стосуються безпеки машин та ергономіки, поводження з матеріалами та їх транспортування, раціонального використання хімічних речовин, поводження з тваринами, захисту від біологічних ризиків, а також соціальних і житлових приміщень.

Ратифікована Україною 01.12.2009 р.

[Рекомендація щодо безпеки та гігієни праці в сільському господарстві, 2001 р. \(№ 192\)](#)

Ця рекомендація доповнює Конвенцію № 184. Відповідно до статті 3(2) Рекомендації, компетентний орган, призначений відповідальним за реалізацію національної політики, після консультацій з представницькими організаціями роботодавців і працівників повинен встановити порядок реєстрації й повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання в сільському господарстві, зокрема для збору статистичних даних.

Інспекція праці

[Конвенція 1947 року про інспекцію праці у промисловості й торгівлі \(№ 81\)](#)

Відповідно до цієї Конвенції від держав-членів, що її ратифікують, вимагається підтримувати систему інспекції праці в промисловості та торгівлі. Держави-члени, які ратифікують Конвенцію, можуть виключити зі сфери її застосування підприємства гірничої промисловості та транспорту. Конвенція встановлює ряд принципів щодо законодавства, застосування якого забезпечує інспекція праці, її функції та організацію, критерії набору персоналу, статус, умови і термін служби інспекторів праці та їхні повноваження й обов'язки. Інспекція праці повинна публікувати та надавати МОП щорічні звіти, в яких відображається її загальне функціонування з цілої низки питань, з-поміж іншого щодо статистичних даних про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання.

Ратифікована Україною 10.11.2004 р.

[Рекомендація щодо інспекції праці, 1947 р. \(№ 81\)](#)

У цій Рекомендації містяться додаткові положення про співпрацю між інспекторами, роботодавцями, працівниками та їхніми представниками в галузі безпеки та гігієни праці. У статті 9 Рекомендації наведено інформацію, яка повинна міститися в опублікованих річних звітах служб інспекції праці, зокрема статистику нещасних випадків і захворювань.

[Конвенція 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві \(№ 129\)](#)

Ця Конвенція подібна за змістом до Конвенції № 81 і має галузевий підхід. Вона вимагає від держав-членів, що її ратифікують, створення та підтримки системи інспекції праці в сільському господарстві. Інспекція праці може також поширюватися на орендарів, які не використовують найману працю, здольників або подібні категорії сільськогосподарських працівників; осіб, що беруть участь колективній господарській діяльності, наприклад членів кооперативу; або членів сім'ї керівника сільськогосподарського підприємства, як це визначено національними законами. Відповідно до статті 19 Конвенції, інспекцію праці в сільському господарстві слід повідомляти про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання у сільськогосподарському секторі. Крім того, інспектори повинні ознайомлюватися з будь-яким запитом на місці щодо причин найсерйозніших нещасних випадків на виробництві чи професійних захворювань, особливо групових або зі смертельними наслідками.

Ратифікована Україною 10.11.2004 р.

Соціальний захист

[Конвенція 1952 року про мінімальні норми соціального забезпечення \(№ 102\)](#)

Ця Конвенція встановлює основні стандарти в галузі соціального забезпечення, розглядає види допомоги, а також умови її надання. Вона охоплює дев'ять основних галузей соціального забезпечення, а саме: медична допомога, хвороби, безробіття, старість, виробничі травми, сім'я, материнство, інвалідність і допомога в разі втрати годувальника. Стосовно допомоги в разі отримання виробничих травм Конвенція визначає випадки призначення виплат і надання медичної допомоги.

Ратифікована Україною 06.06.2016 р.

[Конвенція 1964 року про допомоги у випадках виробничого травматизму \[Таблиця I оновлена в 1980 році\] \(№ 121\)](#)

Ця Конвенція встановлює основні принципи допомоги в разі настання нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також нещасних випадків, що сталися з працівниками, коли вони йшли на роботу чи з роботи. Відповідно до статті 7 Конвенції, держави-члени повинні визначити поняття «нещасний випадок на виробництві», та, зокрема, вказати умови, за яких нещасний випадок, що стався з працівником дорогою на роботу чи з роботи, вважається нещасним випадком на виробництві. Статтею 8 передбачені різні варіанти для визначення професійних захворювань. Таблиця I з переліком профзахворювань, оновлена в 1980 році, – це початковий перелік, в якому визначені, з одного боку, категорії професійних захворювань, а, з іншого – види робіт, під час виконання яких є ризик виникнення такого захворювання. Перелік був переглянутий Рекомендацією № 194 2002 року про перелік професійних захворювань, повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання і їх реєстрацію. Держави-члени, що ратифікували цю Конвенцію, можуть вибирати, який перелік використовувати як посилання. Однак МОП заохочує використовувати оновлену версію.

[Рекомендація щодо допомог у випадках виробничого травматизму, 1964 р. \(№ 121\)](#)

У цій Рекомендації вказано ситуації, в яких національне законодавство повинно розглядати нещасні випадки як нещасні випадки, пов'язані з виробництвом, а також умови, за яких захворювання вважається таким, що виникло внаслідок професійної діяльності.

Статистика

[Конвенція 1985 року про статистику праці \(№ 160\)](#)

Ця Конвенція містить положення, що охоплюють усі розділи базової статистики праці. Усі держави-члени, що ратифікували цю Конвенцію, повинні на регулярній основі збирати, узагальнювати, публікувати й надавати МОП, якщо змога, основну статистику праці, яка має поступово розширюватися та охоплювати всі сфери, зокрема нещасні випадки на виробництві й, наскільки це можливо, професійні захворювання.

Ратифікована Україною 03.05.1990 р.

[Рекомендація щодо статистики праці, 1985 р. \(№ 170\)](#)

У цій Рекомендації містяться вказівки щодо класифікації статистичних даних з різних питань, з-поміж іншого виробничого травматизму і професійних захворювань. Вона також закликає всі держави-члени поступово розвивати відповідну національну статистичну інфраструктуру з метою збору і компіляції статистики праці.

Успішні практики на рівні країн

Ці публікації забезпечують керівництво та інформацію на основі нагромадженого передового досвіду на національному рівні.

У загальному огляді МОП, що ґрунтується переважно на звітах, отриманих від держав-членів і соціальних партнерів, розглядається вплив певних конвенцій та рекомендацій, а також труднощі, зазначені урядами, які перешкоджають їх застосуванню, для виявлення способів подолання цих перешкод. У рамках проекту МОП «Підвищення безпеки та гігієни праці через Програму гідної праці», який фінансує Європейська комісія, було проведено три національні дослідження (у Малаві, Молдові та Замбії). Одним з основних результатів цих проектів стала методологія точнішого визначення нещасних випадків і захворювань у цільових країнах. У 2013 році з нагоди Всесвітнього дня охорони праці було представлено практичний приклад Малайзії з акцентом на профілактиці професійних захворювань.

[Загальний огляд щодо Конвенції 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище \(№ 155\), Рекомендація щодо безпеки та гігієни праці і виробничого середовища, 1981 р. \(№ 164\); Протокол 2002 року до Конвенції 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище \(№ 155\) \(2009 р.\)](#)

Мета цього огляду, представленого Міжнародним бюро праці в рамках Міжнародної конференції праці в 2009 році, полягала у сприянні кращому розумінню та повнішому застосуванню положень трьох центральних документів МОП у галузі безпеки та гігієни праці: Конвенції 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище (№ 155); Рекомендації № 164 до Конвенції 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище; Протоколу 2002 року до Конвенції № 155. У рамках Конференції МОП було запропоновано надавати підтримку державам-членам, а також можливість застосовувати конвенції ефективніше на рівні підприємств. У главі III («Реєстрація і повідомлення та Протокол 2002 року») описані приклади та ефективність роботи національних систем реєстрації і повідомлень у державах-членах.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_103485.pdf

[Національне дослідження системи реєстрації й повідомлень про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання в Республіці Молдова \(2013 р.\)](#)

У цьому дослідженні, що ґрунтується на відповідних стандартах МОП, розглянуто основні методи і процедури, які застосовують як на національному рівні, так і на рівні підприємств. У ньому міститься інформація для сприяння застосуванню на національному і міжнародному рівнях послідовної та узгодженої системи збору, реєстрації та повідомлення надійних даних, а також пов'язаних статистичних даних про ситуацію на робочих місцях.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_208214.pdf

[Національне дослідження системи реєстрації й повідомлень про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання в Замбії \(2013 р.\)](#)

У цьому дослідженні описано сферу застосування, законодавство і прогалини національної системи реєстрації й повідомлень про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання в Замбії. На основі аналізу й оцінки поточної системи реєстрації та повідомлень у звіті також розглядається система, вдосконалена за допомогою оновленого законодавства, відповідних ролей установ і тісної співпраці зацікавлених сторін.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_208202.pdf

---

[Реєстрація й повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання в Малаві за 2012 рік \(2013 р.\)](#)

У цьому дослідженні розглянуто наявні системи реєстрації й повідомлень про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання в Малаві. З урахуванням точок зору та пропозицій соціальних партнерів (уряду, роботодавців і працівників), у дослідженні пропонуються практичні рішення для сприяння застосуванню послідовної та узгодженої системи збору, реєстрації й повідомлень достовірних даних про кількість нещасних випадків, захворювань та пов'язаних з ними статистичних даних на рівні підприємств і на національному рівні.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_208201.pdf

---

[Практичний приклад – Малайзія: Національна система визначення професійних захворювань \(2013 р.\)](#)

У цьому дослідженні описано досвід Малайзії щодо вдосконалення національної системи ідентифікації та реєстрації професійних захворювань, а також компенсаційних виплат. У ньому наведено приклад, що підтверджує важливість збору точних даних про професійні захворювання та виявлення їх причин для створення належних профілактичних і контрольних заходів.

http://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS_211663/lang--en/index.htm

---

[Профілі країн з безпеки та гігієни праці](#)

У профілях країн у рамках національної політики, законодавства та нормативно-правової бази, а також національних програм пропонується огляд та інформація про національну систему безпеки та гігієни праці в державах – членах МОП, зокрема щодо реєстрації й повідомлення про нещасні випадки та професійні захворювання.

<http://www.ilo.org/safework/countries/lang--en/index.htm>

Стратегічні документи і звіти

Мета стратегічних документів МОП полягає в наданні допомоги державам-членам у розробленні та реалізації політики, стратегій і програм профілактики й боротьби з нещасними випадками та професійними захворюваннями.

У ряді технічних звітів МОП описано соціально-економічні наслідки нещасних випадків та професійних захворювань, а також докладно розглянуто найкращі підходи до вирішення цієї проблеми.

[Глобальна стратегія щодо безпеки та гігієни праці: Висновки, прийняті на Міжнародній конференції з праці на 91-му засіданні \(2003 р.\)](#)

Глобальна стратегія підтверджує роль інструментів МОП як центрального компоненту сприяння безпеці та гігієни праці й потребує проведення комплексних заходів, які покращують зв'язок між стандартами МОП та іншими засобами (наприклад, адвокація, підвищення обізнаності, розвиток знань, управління, поширення інформації та технічне співробітництво) для забезпечення максимальної віддачі. У ній наголошено на потребі тристоронніх національних зобов'язань і дій на національному рівні щодо закріплення превентивного підходу і культури безпеки, які є ключовими для досягнення сталого поліпшення у сфері безпеки та гігієни праці.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/policy/wcms_107535.pdf

---

[**317-та сесія Адміністративної ради МОП. Профілактика професійних захворювань \(2013 р.\)**](#)

У цьому директивному документі розглянуто масштаб і динамічний характер професійних захворювань та проблеми, пов'язані з їх профілактикою. Розділ II присвячений національній системі збору даних про професійні захворювання, зокрема проблемам і різним каналам збору даних. Ґрунтуючись на національному та міжнародному досвіді, у цьому документі для затвердження Адміністративною радою і подальших дій пропонується стратегія МОП щодо зміцнення заходів з профілактики професійних захворювань.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_204755.pdf

---

[**Вступний звіт МОП: Глобальні тенденції й проблеми у сфері безпеки та гігієни праці, Звіт, 19-й Світовий конгрес з питань безпеки та гігієни праці, Стамбул \(2011 р.\)**](#)

Цей звіт присвячено досягненням і проблемам з моменту прийняття Сеульської декларації про безпеку та гігієну праці в 2008 році. Як і для попередніх всесвітніх конгресів, для цього звіту було підготовлено глобальні та регіональні оцінки з використанням методології, розробленої протягом останнього десятиліття, а також порівняння з оцінками за попередні роки.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_162662.pdf

---

[**Оцінка економічної вартості виробничих травм і захворювань у країнах, що розвиваються: Загальна інформація для осіб, які приймають рішення \(2012 р.\)**](#)

У цьому звіті описано елементи, які слід узяти до уваги під час визначення економічних втрат унаслідок травматизму і професійних захворювань на національному рівні, з акцентом на країни, що розвиваються. Мета – допомогти країнам визначити економічні втрати, зумовлені браком зусиль для поліпшення стану безпеки та гігієни праці (для роботодавців, працівників і суспільства загалом), підвищення загальної обізнаності серед осіб, які приймають рішення, з метою сприяння інтеграції політики через встановлення зв'язку між безпекою та гігієною праці, а також іншими політичними заходами.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_207690.pdf

---

[**Запобігання професійним захворюванням: Всесвітній день охорони праці \(2013 р.\)**](#)

У цьому звіті, підготовленому до Всесвітнього дня охорони праці в 2013 році, описано поточну ситуацію стосовно професійних захворювань і надано пропозиції щодо вирішення питання серйозного дефіциту гідної праці. Незважаючи на досягнутий значний прогрес у вирішенні проблем професійних захворювань, постає потреба у зміцненні спроможності для їх профілактики в національних системах з безпеки та гігієни праці.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_208226.pdf

---

[**Безпека та гігієна праці: бачення сталої профілактики \(2014 р.\)**](#)

У цьому звіті розглянуто заходи щодо забезпечення сталої профілактики в усьому світі й заохочення активніших зусиль для створення більш безпечних і здорових робочих місць. Він містить глобальні оцінки МОП стосовно кількості нещасних випадків і професійних захворювань, розроблені на основі найкращих доступних джерел.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_301214.pdf

---

Бази даних

Бази даних МОП охоплюють правову інформацію, дані про безпеку та гігієну праці, статистику, соціальне забезпечення та інші теми. Зазначені далі ресурси особливо важливі для збору й використання даних про безпеку та гігієну праці.

[Центральна статистична база даних МОП ILOSTAT](#)

Ця база даних містить статистику ринку праці (понад 100 показників) із 230 країн, регіонів і територій. Це дані про смертельні й несмертельні професійні травми з розподілом за статтю, видами господарської діяльності та видами занять; час, втрачений через виробничу травму; статистику інспекції праці.

<http://www.ilo.org/ilostat/>

[Глобальна база даних щодо законодавства у сфері безпеки та гігієни праці \(LEGOSH\)](#)

Ця база даних містить інформацію про нормативно-правову базу і основні елементи законодавства з безпеки та гігієни праці ряду країн, серед іншого обов'язки та зобов'язання роботодавців щодо реєстрації, повідомлення про розслідування нещасних випадків, подій і захворювань.

<http://www.ilo.org/dyn/legosh/en/f?p=14100:1000:0::NO::>

